

ДО ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ТА ОБЛІКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Анотація. В умовах економічної кризи в Україні з метою стабілізації її економіки особлива увага приділяється залученню інвестицій – як державних, приватних, так і іноземних. За цих умов необхідна скоординованість інвестиційної діяльності на основі всіх функцій управління нею, а передовсім планування, обліку та аналізу.

Ключові слова: інвестицій, інвестиційна діяльність, класифікація.

Danko J., Kalynchuk L., Ostap'yuk M.

TO THE QUESTION OF IMPROVING THE INVESTMENT ACTIVITY MANAGEMENT AND ACCOUNTING

Annotation. In order to stabilize Ukrainian economy in time of economic crisis the emphasis is on investment including public, private and foreign investment. Under these conditions coordination of investment activity is required on the basis of all functions of its management, especially planning, accounting and analysis.

Keywords: investments, investment activity, classification..

1. Вступ

Сьогодні фінансовий ринок доволі нестійкий, залучення кредитних ресурсів через високі процентні ставки, різкі коливання валютних курсів ставлять суб'єктів господарювання в умови, в яких їм важко виживати, оскільки це не сприяє отриманню обігових коштів. У чому вихід і де його шукати?

На нашу думку, ефективний розвиток інвестиційної діяльності в Україні неможливий без належного управління, організованого обліку та контролю за нею. У ринковій економіці для забезпечення ефективної діяльності підприємств, виживання їх у конкурентній боротьбі і зростання рентабельності, оновлення основних засобів і асортименту продукції керівництво повинно вести виважену інвестиційну політику у цьому напрямі. Вирішити ці проблеми можна за умов комплексного підходу до дослідження економічних умов інвестиційної діяльності.

2. Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблеми обліку, контролю та звітності інвестицій досліджувались у багатьох працях українських науковців, зокрема М. І. Бондаря, Ф. Ф. Бутинця, С. Ф. Голова, З. В. Гуцайлюка, Г. Г. Кірейцева, М. І. Кірейцева, М. В. Кужельного, В. В. Сопка, В. О. Шевчука та інших. Але ми вважаємо за необхідне розглянути лише окремі підходи до управління, обліку і контролю інвестицій, підвищення їхньої аналітичності з метою забезпечення ефективнішого управління інвестиційною діяльністю.

Актуальність викладених проблем і необхідність удосконалення чинного Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291 [2], зокрема стосовно обліку інвестицій, які б забезпечили

ефективне управління процесом інвестування на рівні суб'єктів господарювання, зумовили вибір теми цієї статті.

3. Мета статті і постановка завдання

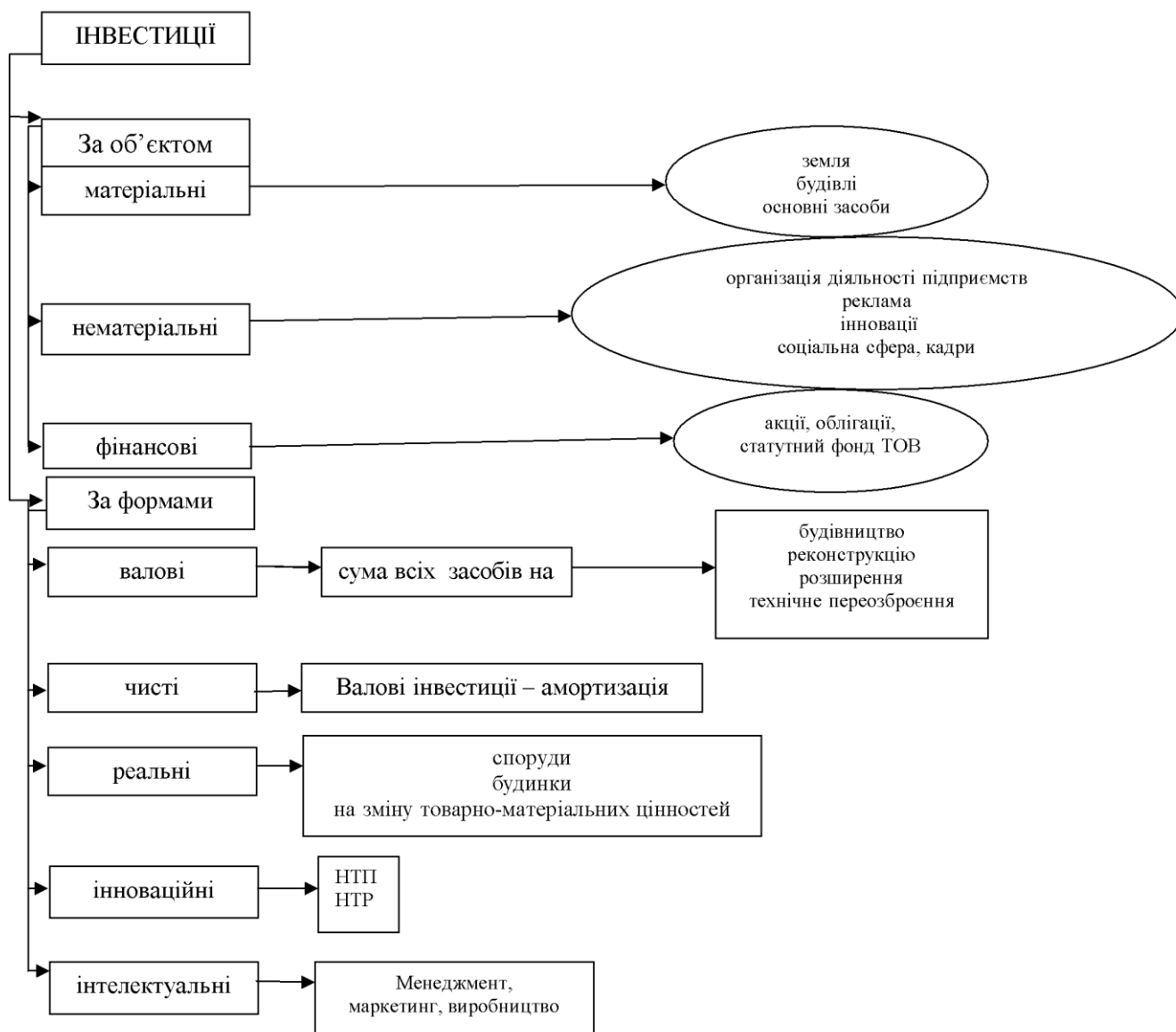
У статті поставлено завдання дослідити поняття суті інвестицій, їхню класифікацію за окремими ознаками та розглянути підходи щодо покращення контрольно-аналітичної функції обліку інвестиційної діяльності. Вважаємо, що необхідно фактичну інформативну базу увідповіднити до планової (прогнозованої, проектної) щоб забезпечити належний контроль, аналіз та аудит інвестиційної діяльності підприємств, зокрема визначити способи покращення її обліку та управління.

4. Виклад основного матеріалу

Як показують розрахунки за тривалий період часу, у середньому приблизно одну третину обсягу фінансових коштів підприємств різних галузей економіки України становлять інвестиції (одноразові поточні та капітальні витрати).

Інвестиції – це поточні та довгострокові вкладення коштів у підприємницьку діяльність суб'єктів господарювання з метою одержання прибутку.

Деякі науковці чомусь характеризують інвестиції доволі вузько, тільки як довгострокові вкладення, зокрема, автори підручника за загальною редакцією С. Ф. Покропівного [4]. Таке трактування автоматично призводить до розбіжностей в управлінні інвестиційною діяльністю, оскільки немає чіткої відповідності між класифікацією інвестицій, яку визначає економіка підприємства, і тією, яку подають у фактичній (обліковій) інформації, що фіксує їх як довгострокові і як поточні інвестиції.

Рис. 1. Класифікація інвестицій

Передовсім треба сформулювати чітко визначення поняття "інвестиційна політика". На нашу думку, інвестиційна політика підприємства – це сукупність дій суб'єктів підприємницької діяльності щодо реалізації інвестицій. Інвестиційна політика охоплює характеристику інвестицій та їхніх видів, об'єкти, суб'єкти інвестиційної діяльності, а також інвестиційні проекти. Регулюється інвестиційна діяльність на основі Закону України від 18 вересня 1991 р. № 1560-ХІІ "Про інвестиційну діяльність" [1]. Згідно з цим законом інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються у об'єкти підприємницької діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект. Такими цінностями можуть бути:

- кошти, цільові банківські вклади, паї, акції, інші цінні папери;
- рухоме та нерухоме майно (будинки споруди, устаткування, інші матеріальні цінності);

- сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технологічної документації, навичок, виробничого досвіду, необхідних для організацій того чи іншого виду виробництва, але не запатентованих ("ноу-хау");

- права користування землею, водою, ресурсами, будинками, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права;

- інші цінності.

Інвестиції у відтворення основних засобів і на приріст матеріально-виробничих запасів здійснюються у формі капітальних вкладень.

У довідковій літературі поняття "інвестиції" трактують як довготермінове вкладення державного чи приватного капіталу в будь-яке підприємство.

В інших інформаційних джерелах інвестиції характеризують як довготермінові вкладення капіталу в різні галузі народного господарства, як усе-

редині країни, так і за її межами, для отримання прибутку.

У минулі роки інвестиції взагалі визначали як фінансові капіталовкладення на будівництво і реконструкцію, а тепер їх розглядають тільки як частину всього поняття "інвестиції".

Підсумувавши наведене, можна зробити висновок, що інвестиції – це грошові кошти, матеріальні та нематеріальні ресурси, які мають свій об'єкт, мету, напрями, джерела фінансування, управління якими приводить до досягнення доходу або соціального ефекту.

Інвестиції класифікують за декількома напрямками.

За характером об'єкта виділяють матеріальні, нематеріальні, фінансові.

Матеріальні інвестиції – вкладення ресурсів у матеріальні об'єкти – землю, споруди, обладнання.

Нематеріальні – вкладення у нематеріальні цінності, такі як реклама, інновації, підготовка кадрів, організація підприємства, соціальна сфера.

Фінансові інвестиції – вкладення капіталу в цінні папери.

За формами розрізняють такі інвестиції: валові, чисті, реальні (виробничі), інноваційні, інтелектуальні, екологічні.

Валові інвестиції характеризують загальний обсяг засобів, що спрямовують на нове будівництво, реконструкцію і розширення, технічне переозброєння, а також на підтримку діючих потужностей.

Чисті – характеризують вкладення капіталу в нові потужності та виробничий апарат. Чисті інвестиції менші від валових на величину амортизації.

Реальні інвестиції (капіталовкладення) – це матеріальні активи, вкладені у виробництво. Інакше кажучи, це грошові кошти, які спрямовуються на розширене відтворення основних фондів (нове будівництво, розширення діючого виробництва, реконструкцію, технічне переоснащення).

Інноваційні – вкладення коштів у нематеріальні активи, що забезпечують науково-технічний прогрес і перевагу над конкурентом на ринку.

Інтелектуальні інвестиції – це капітал, вкладений у наукове дослідження тієї чи іншої сфери або окремого товару, підготовку і перепідготовку кадрів.

Екологічні інвестиції – вкладення капіталу в розвиток очисних систем та в інші природоохоронні заходи.

Зазначений процес, який гальмує розвиток інвестиційної діяльності, спричинений відсутністю науково обґрунтованої організації і методики здійснення контрольних заходів. Своєю чергою, відсутність ефективної системи організації і контролю операцій, пов'язаних з інвестиційною діяльністю, ставить під сумнів їхню якість та достовірність.

Крім згаданих класифікаційних напрямів (ознак) інвестиційної діяльності, розглядають також інвестиції:

- за формою власності: державні, приватні, іноземні, спільні;

- за терміном використання: короткотермінові (до 3 років), середньотермінові (від 3 до 9 років), довготермінові (понад 10 років);
- за розміром: малі, великі.

Наведену класифікацію інвестицій подаємо у вигляді рисунка 1.

З усіх класифікаційних ознак ні одна взагалі, або навіть частково не відповідає тій класифікації, яка передбачена Планом рахунків в розрізі рахунків та субрахунків, що відображають інвестиційну діяльність.

За Планом рахунків бухгалтерського обліку [2] передбачено такі рахунки для обліку інвестицій 14 "Довгострокові фінансові інвестиції", 15 "Капітальні інвестиції", 35 "Поточні фінансові інвестиції".

Ведення обліку і одержання необхідної фактичної інформації за таких умов знижує оперативність і контрольну-аналітичну функцію самого обліку. І навіть більше, перелік аналітичних рахунків, які великою мірою відбивають класифікацію інвестицій повністю не відповідає тим класифікаційним ознакам, які використовуються в економіці підприємств, мікроекономіці.

Вважаємо, що необхідні значні конкретні дії з обох сторін – як з позиції економіки підприємств, так і бухгалтерського обліку. На нашу думку, насамперед потрібна незначна реорганізація плану рахунків. Для покращення інформативної функції обліку інвестиційної діяльності підприємств рекомендується ввести в план рахунків замість трьох, один загальний рахунок "Фінансові та капітальні інвестиції" і субрахунки першого порядку для класифікації інвестицій за формами: валові, чисті, реальні (капіталовкладення), інноваційні, інтелектуальні та екологічні інвестиції. Такий порядок обліку та регулювання інвестиційної діяльності дасть змогу визначити напрям та ефективність використання коштів. Звичайно для більшої аналітичності можна ввести і субрахунки другого і третього порядків, на основі чинної класифікації та субрахунків, які запропоновані у Плані рахунків: інвестиції пов'язаним сторонам, інвестиції непов'язаним сторонам, капітальне будівництво та придбання основних засобів, придбання інших необоротних активів, придбання нематеріальних активів, еквіваленти грошових коштів, інші поточні фінансові інвестиції тощо.

5. Висновки

Отже, запропонована схема обліку та контролю має ознаки системного підходу, щодо використання операцій з інвестиційної діяльності підприємств і дає змогу здійснювати контроль на усіх стадіях. Підвищується інформативність відображення інвестиційної діяльності з введенням субрахунків другого та третього порядків, зростає аналітичність, рівень контролю та оперативність ефективного використання інвестиційних ресурсів.

Автори статті мають намір надалі продовжувати дослідження у напрямі підвищення аналітичності показників обліку і контролю, щоб забезпечити ефективнішу інвестиційну діяльність суб'єктів господарювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про інвестиційну діяльність. Закон України від 18 вересня 1991 р. № 1560-XII // <http://zakon.rada.gov.ua>
2. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291 // <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Даньків Й. Я. Бухгалтерський облік : підруч. / Й. Я. Даньків, М. Я. Остап'юк. – К. : Знання, 2007. – 469 с.
4. Економіка підприємства : підруч. / [за заг. ред. С. Ф. Покропівного]. – вид. 2-ге, перероб. та доп. – К. : КНЕУ, 2005. – 528 с.

5. Остап'юк М. Я. Економіка підприємств : посіб. / М. Я. Остап'юк, Н. З. Яцишин. – Тернопіль : Принт-офіс, 2008. – 268 с.
6. Економіка підприємств : навч. посіб. / [за ред. П. С. Харіва]. – Тернопіль : Економічна думка, 2002. – 450 с.
7. Остап'юк М. Я. Економіка праці та соціально – трудові відносини: НМК / М. Я. Остап'юк, Ю. В. Кілочко. – Тернопіль : ПП "Синтез-Поліграф", 2007. – 214 с.
8. Харів П. Економіка підприємства : навч. посіб. / П. Харів, М. Остап'юк, Н. Яцишин ; [за ред. П. Харіва]. – Тернопіль : Принт-офіс, 2007. – 136 с.

УДК 331.101.262

Демко І. І.

ОЦІНКА СТАНУ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ ТА ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Анотація. Обґрунтовано доцільність дослідження ефективності використання трудового потенціалу Львівської області та України на основі аналізу актуальних проблем його формування, розвитку і використання.

Ключові слова: трудовий потенціал, підприємство, зайнятість, безробіття, ринок праці, динаміка.

Demko I.

EVALUATION OF POTENTIAL EMPLOYMENT UKRAINE AND LVIV REGION

Abstract. Expediency effectiveness research labor potential and the Lviv region of Ukraine on the basis of actual problems of its formation, development and use.

Keywords: labor potential, enterprise, employment, unemployment, labor market dynamics.

1. Вступ

Складність нинішньої економічної ситуації в країні полягає у тому, що на багатьох підприємствах бухгалтерські служби та інші економічні підрозділи рідко застосовують методику аналізу трудового потенціалу на практиці. Повною мірою характерні ці процеси також для підприємств України, які в умовах кризи та нестабільної економічної ситуації є основними наповнювачами місцевих і державного бюджетів, а також виконують важливу соціально-економічну функцію, забезпечуючи роботою працездатне населення, іноді з низьким рівнем кваліфікації.

2. Аналіз останніх досліджень і публікацій

Сьогодні питання зайнятості та ринку праці трансформаційної економіки України є одними з найбільш досліджуваних вітчизняною економічною наукою. Вивченню вузлових проблем теорії і практики розвитку трудового потенціалу в умовах формування національної економічної системи присвячено чи-

мало праць таких авторів, як М. І. Долішній, О. А. Грیشнова, Д. П. Богиня, С. М. Злупко, С. І. Бандур та ін. Недостатньо дослідженими залишаються якісні характеристики трудового потенціалу і шляхи підвищення ефективності їх використання, регіональні особливості сільської зайнятості. Потребує обґрунтування зрівноважений розвиток регіонів як один із напрямів підвищення ефективності використання трудового потенціалу сільських регіонів.

3. Мета статті і постановка завдання

Метою даної статті є обґрунтування доцільності дослідження ефективності використання трудового потенціалу Львівської області та України на основі аналізу актуальних проблем його формування, розвитку і використання.

4. Виклад основного матеріалу

Для формування виваженої соціально-економічної політики щодо трудового потенціалу на макро- та мікрорівнях необхідно мати чітке уявлення про ті процеси, які впливають на його склад, струк-